

Hodnocení bakalářské práce

Posudek vedoucího – oponenta práce

Jméno autora: Martina Ludvíčková

Název práce: Násilí a destruktivita perspektivou díla

Reného Girarda a Sigmunda Freuda

Vedoucí práce: ThLic. František Burda, Th.D

Téma bylo v literatuře: pojednáno pouze náznakově.

Zaměření práce: komparativně-interpretativní

Práce je zaměřena: teoreticky

Jazyková a stylistická úroveň práce: vyhovující

Rozsah práce: přiměřený (58s.)

Použitá literatura: aktuální, dostatečná šíře

Počet uváděných titulů: 33

Citace v textu: V textu je dostatečné množství citací, které mají důvod a nesuplují vlastní text.

Formální stránka práce: odpovídající

Cíl práce: splněn

Úroveň závěrečné práce: naplňuje rámec požadavků BP

Konkrétní náměty, připomínky nebo otázky vyžadující doplnění u obhajoby:

Bakalářská práce Martiny Ludvíčkové zpracovává komparativní téma srovnávající uvažování o původu lidské destruktivity v díle Sigmunda Freuda a René Girarda. Autorka se tak potěšující volbou tématu snaží vykročit nad rámec deskriptivního hlediska, ve kterém ustrne většina BP oboru, který studuje, tím, že přijímá výzvu analytického hlediska a klade si otázku po metodologické důslednosti jí zkoumaných autorů při objasňování původu lidské destruktivity.

Vlastní práce je založena na předpokladu, že klíčovou rolí pro formování myšlenkového, kulturního obrazu světa a člověka zásadním způsobem podmiňuje fenomén žité zkušenosti násilí a lidské destruktivity. Z toho důvodu se první polovina práce zaobírá nastíněním antropologického rozměru koncepcí obou autorů se zřejmým důrazem na jejich interpretaci fenoménů lidské agresivity, destruktivity a násilí, které se přelévá do společenských struktur a vzorců i tam, kde tyto jevy nejsou na první pohled snadno identifikovatelné nebo tam, kde se zdá, že mají nějakou jasně kvalifikovatelnou zodpovědnost na straně konkrétních jedinců, kteří jsou s těmito projevy spojeni.

Vzhledem k tomu, že oba autoři jsou představiteli mimořádně výrazných a vlivných hermeneutik podezření, je zřejmé, že si uvědomují nemožnost vyřešit problém násilí v kultuře pomocí snadno aplikovatelné kategorizace. Oběma je vlastní vědomí genealogické kontinuity kultury, která je vede k hledání příčin násilí v kultuře v samotném původu kultury. Oba dva jsou na základě indicií vedení k tomu, že spojují původ kultury s obětní zakladatelskou vraždou, jejíž důsledky vedou ke kulturním opatřením majícím předcházet příčinám, které k takovéto vraždě

vedly. Zatímco Sigmund Freud svůj diskurz opírá o mimořádné intuice vyplývající z jeho psychoanalýzy, ale diskurzivně je vyjadřuje mytologickými obrazy a argumenty, tak René Girard postupuje striktně metodologicky za využití strukturalisticko-konstruktivistického přístupu a svá tvrzení, argumentace a vědecký narativ vyjadřuje kritickým vědeckým jazykem.

Oba autoři se tematicky prolínají a často scházejí, dokonce Freud Girarda značně inspiruje, avšak argumentačně a kvalitativně, především z hlediska vnitřních rozporů, jsou jejich přístupy velmi rozdílné. Zatímco Freud zastává neoinstinktivistickou pozici (násilí má základ v pudu), přehlíží jeho mimetický rozměr, který sice nastínil, ale nijak nerozvinul, protože vrhl veškerou energii obhajobě pansexuálního hlediska. To ho vede k binárnímu schématu princip slasti versus princip reality a v důsledku k následnému negativnímu hodnocení kultury a náboženství. René Girard naproti tomu rozvíjí Freudovu intuici o mimetické konfliktnosti mezilidské komunikace a ukazuje, nakolik násilí souvisí mimetickou rivalitou, mimetickými konflikty a zakládá mechanismy obětování a persekuce v kultuře, čímž doplňuje důležitý mezičlánek, který Freud pomíjí. Také Girard nahlíží na kulturu a náboženství velmi kriticky, avšak objevuje i možnost nenásilné mimize vyvěrající z mimize primárního transcendentního původce všehomíra, tedy mimize, která jako jediná otevírá prostor pro nenásilné impulzy v kultuře.

Právě tyto rozdíly měla práce postihnout, nastínit a zvýraznit. Do jisté míry se jí to podařilo v základních obrysech, ale z hlediska strukturovanější, komplexnější analýzy zůstává práce spíše na prahu a nevyhne se častým replikacím již řečeného a také jisté tendenci ke schematičnosti a nepodloženým generalizacím. Nicméně nastínění základních komparačních oblastí týkajících se násilí v kultuře se jí daří, stejně jako nastínění základních diferencí.

V závěru se autorka pokouší o transkulturní reflexi dané tematiky. Transkulturní potenciál nachází tam, kde se v dílech autorů rozevírá prostor pro vertikální transcendenci, která lidem poskytuje prostor pro mimořádně nesamozřejmou a obtížnou realizaci svobodné volby, která by nebyla determinována násilným, rivalizujícím a destruktivním potenciálem jak kultury na jedné straně, tak pudových sklonů na straně druhé. Také zde se nevyhne poněkud školskému kladení vypsanych citátů ze studované literatury vedle sebe, kterému chybí výraznější vlastní myšlenkový vklad.

Přesto musím připustit, že studentka po většinu času pracovala na BP svědomitě a pravidelně konzultovala. Tak se podařilo odstranit značné množství nedostatků, rozporů, omylů a nedůsledností, čímž se v textu podařilo systematizovat a shrnout základní konceptuální osnovu vztahující se k hlavnímu tématu. Zde má autorčina komparace největší díl přínosu, druhé pozitivum spočívá v hodnotě obohacujícího přínosu Freudovy a Girardovy kritiky kulturního optimismu pro myšlení a život, které spočívá v apelu na potřebu osobní „kulturně antropologické“ konverze. Dále můžeme pochválit snahu o proporční vyváženost, tematickou souvztažnost a provázanost jednotlivých kapitol. Navzdory výše naznačeným problémům práce máme za to, že práce dosahuje standard prací tohoto oboru.

Výsledné hodnocení: Předložená bakalářská práce splňuje podmínky a nároky kladené na odbornou práci.

K obhajobě si připravte odpovědi na otázky:

- 1) Jaká vidíte negativa a slabé stránky spatřujete v obecném chápání toho, z jakých zdrojů pochází agresivita, násilí a lidská destruktivita?
- 2) Jakým způsobem uvažujete o vztahu mezi násilím a osobní zodpovědností za něj?

Datum: 29.11. 2020

ThLic František Burda Th.D.